

Mediji in informacije

Sodišče Evropske unije
SPOROČILO ZA MEDIJE ŠT. 147/14

V Luxembourg, 11. novembra 2014

Sklepni predlogi generalne pravobranilke v zadevi C-472/13
Andre Lawrence Shepherd / Zvezna republika Nemčija

Po mnenju generalne pravobranilke E. Sharpston sme vojaško osebje, ki se ne bojuje, zaprositi za mednarodno zaščito, če meni, da mu grozi pregon ali kazen zaradi zavrnitve opravljanja vojaške službe v primeru, da bi opravljanje te službe lahko vključevalo dejanje vojnih zločinov

Nacionalni organi pri presoji takih določb ne smejo uporabiti pravil ali postopkov, ki temeljijo na mednarodnem kazenskem pravu

V skladu z Direktivo EU o pogojih za priznanje statusa begunca¹ lahko državljan tretje države zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rasne, verske, nacionalne pripadnosti, političnega prepričanja ali pripadnosti neki družbeni skupini v EU zaprosi za status begunca.

A. L. Shepherd, ameriški državljan, se je leta 2003 prijavil za opravljanje vojaške službe v oboroženih silah ZDA. Usposobljen je bil za mehanika za vzdrževanje helikopterjev Apache in bil leta 2004 poslan v Irak, kjer je skrbel (zlasti) za vzdrževanje helikopterjev. Februarja 2005 se je skupaj s svojo enoto vrnil v oporišče v Nemčiji. Nato je začel dvomiti o zakonitosti vojne v Iraku in raziskovati okoliščine v zvezi s temi dvomi. Ko je leta 2007 prejel nalog za premestitev v Irak, je bil že mnenja, da je vojna v nasprotju z mednarodnim pravom. Menil je, da pri teh vojaških operacijah prihaja do sistematične, vesplošne in nesorazmerne uporabe orožja brez upoštevanja civilnega prebivalstva. Zlasti zaradi čedalje številčnejših posredovanj helikopterjev Apache se je povečevalo število ranjenih civilistov in je prihajalo do kršitev mednarodnega humanitarnega prava. Menil je, da helikopterjev ne bi bilo mogoče uporabiti, če jih on in drugi mehaniki za vzdrževanje ne bi usposobili za bojevanje.

A. L. Shepherd ni želel tvegati sodelovanja pri vojnih zločinih v okviru namestitve njegove enote v Iraku. O možnosti vložitve prošnje pri organih ZDA, naj ga ne namestijo zaradi ugovora vesti, ni razmišljal, ker vojni in uporabi sile ne nasprotuje popolnoma. Tako se je ob koncu prvega obdobja opravljanja vojaške službe vnovič prijavil. Verjel je, da ga vloga za zavrnitev opravljanja vojaške službe ne bi varovala pred naslednjo namestitvijo v Iraku. Zato se je pred drugo premestitvijo odločil zapustiti vojsko ZDA in je 11. aprila 2007 dezertiral. Ker mu je zaradi zavrnitve opravljanja vojaške službe v Iraku grozilo, da ga bodo vojaški organi ZDA preganjali zaradi dezerterstva, je avgusta 2008 vložil prošnjo za mednarodno zaščito v Nemčiji.

Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (zvezni urad za migracije in begunce, v nadaljevanju: Bundesamt) je marca 2011 prošnjo A. L. Shepherd za mednarodno zaščito zavrnil, saj (i) temeljna pravica do ugovora vesti ne obstaja; (ii) A. L. Shepherd bi lahko vojaško službo zapustil zakonito; (iii) za osebo v njegovem položaju se ne uporablja Direktiva o pogojih za priznanje statusa begunca.

A. L. Shepherd je nato pri Bayerisches Verwaltungsgericht München (bavarsko upravno sodišče v Münchnu, Nemčija) zoper to odločbo vložil tožbo. Meni, da se je Bundesamt napačno osredotočil na pojem *dejanja* preganjanja in pri tem zanemaril pojem *razlogov* za preganjanje. Bundesamt je

¹ Direktiva Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 96, v nadaljevanju: Direktiva o pogojih za priznanje statusa begunca).

pri presoji njegove prošnje za mednarodno zaščito napačno uporabil načela mednarodnega kazenskega prava. Zato je napačno ugotovil, da se osebi, ki zavrača opravljanje vojaške službe, status begunca lahko prizna le, če lahko „onkraj razumnega dvoma“ dokaže, da bi z vztrajanjem pri oboroženih silah storila delikt po mednarodnem kazenskem pravu. Bayerisches Verwaltungsgericht München je v teh okoliščinah postavilo več vprašanj v zvezi z razlago člena 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca. Ta člen določa, da pregon ali kazen zaradi opravljanja vojaške službe v spopadu, v katerem bi opravljanje vojaške službe vključevalo vojne zločine, za namene Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca pomeni dejanje preganjanja. Glavno vprašanje je, ali se člen 9(2)(e) uporablja za osebo, ki je v enakem položaju kot A. L. Shepherd, in če se, kako je treba presojati njen primer.

Generalna pravobranilka E. Sharpston v današnjih sklepnih predlogih obravnava ta vprašanja. Meni, da je besedilo „[...] kjer bi služenje vojaškega roka [opravljanje vojaške službe] vključevalo [vojne zločine]“ iz člena 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca treba razlagati tako, da pomeni, da ta člen zajema vse vojaško osebje, vključno s posamezniki, ki zagotavljajo logistično podporo, kot je mehanik za vzdrževanje helikopterjev. V besedilu Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca ni ničesar, kar bi te besede omejevalo le na osebje, ki se bojuje. To mnenje je v skladu s temeljnim ciljem Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca, da se identificirajo osebe, ki so jih okoliščine prisilile k vložitvi prošnje za zaščito v Evropski uniji in ki jo resnično potrebujejo.

Generalna pravobranilka meni, da je presoja o tem, ali „bi“ bila taka oseba napeljana k storitvi vojnih zločinov, zahtevna, ker zahteva, da nacionalni organi presojajo o dejanjih in posledicah dejanj, ki se še niso zgodila.

Taka presoja je bistveno drugačna od *ex post* preiskave, ki se opravi v kazenskem postopku. V tem primeru morajo nacionalni organi preveriti, ali obstaja neposredna povezava med dejanji zadevne osebe in razumno verjetnostjo, da bi bili lahko storjeni vojni zločini, tako da bi zadevna oseba lahko sodelovala pri izvajanju vojnih zločinov, ker so njena dejanja nujen element teh zločinov.

Kar zadeva vprašanje, ali se A. L. Shepherdu lahko prizna status begunca v smislu Direktive, mora obstajati povezava med razlogi, naštetimi v tej direktivi, in dejanji preganjanja, opredeljenimi v njenem členu 9. Pri presoji, ali A. L. Shepherd pripada neki družbeni skupini, morajo nacionalni organi upoštevati, ali je njegovo prepričanje glede zadevnega spopada dovolj prepričljivo, resno, skladno in pomembno. Ti organi bi v tem primeru morali ugotoviti, ali je na podlagi dokazov, ki so jim na voljo, mogoče razumno sklepati, da se v ZDA osebe, ki so v položaju, kakršen je položaj A. L. Shepherd, obravnavajo drugače in jih družba nasploh drugače obravnava.

Glede tega, ali mora zadevni spopad pretežno ali sistematično vključevati dejanja, kot so vojni zločini, ali pa zadostuje, da prosilec dokaže, da so vojaške sile, ki jim pripada, v posameznih primerih taka dejanja storile, generalna pravobranilka navaja, da nobena od navedenih možnosti ni odločilna za to, ali se člen 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca uporablja. Pomembna je verjetnost, da prosilec tvega vojni zločin. Ni treba onkraj razumnega dvoma dokazati, da bi bilo mogoče pričakovati kršitve mednarodnega kazenskega prava. Generalna pravobranilka poudarja, da Statut Mednarodnega kazenskega sodišča pri tej presoji ni upošteven.

Generalna pravobranilka E. Sharpston meni, da obstoj nacionalnih ali mednarodnih mehanizmov za pregon vojnih zločinov lahko načeloma odvrta od njihove storitve. Vendar je žalostno, a neizogibno dejstvo, da vojni zločini kljub obstoju teh mehanizmov včasih v spopadu so storjeni. Če naj ima torej člen 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca kakršno koli vrednost kot sredstvo za to, da tisti, ki tvegajo, da bodo prisiljeni sodelovati pri dejanju vojnih zločinov, najdejo varno zatočišče, mora biti neodvisen od tega, ali obstajajo in se uporabljajo nacionalni ali mednarodni mehanizmi za pregon in kaznovanje vojnih zločinov.

Glede tega, ali se je na člen 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca mogoče sklicevati tudi, če vojaško akcijo sankcionira mednarodna skupnost ali je sankcionirana na podlagi pooblastila Varnostnega sveta Združenih narodov, generalna pravobranilka meni, da obstoj takega

pooblastila ne odpravlja potrebe po presoji, ki se opravi na podlagi Direktive, niti ne vpliva na izid te presoje. Prav tako samo po sebi ne izključuje možnosti, da so vojni zločini bili ali bodo lahko storjeni.

Nemško sodišče z zadnjim od vprašanj, ki se nanašajo na razlago člena 9(2)(e) Direktive o pogojih za priznanje statusa begunca, sprašuje, ali mora prosilec, preden se lahko opre na navedeno določbo, izrabiti redni postopek, ki obstaja v njegovem nacionalnem sistemu, za ugovor vesti pri vojaški dolžnosti. Nacionalni organi morajo preveriti, ali tak postopek obstaja, da bi presojali v skladu z dejstvi in okoliščinami zadevnega primera. Generalna pravobranilka ne vidi nobenega utemeljenega razloga, iz katerega bi oseba, ki je v enakem položaju kot A. L. Shepherd, izpolnjevala pogoje za priznanje statusa begunca zaradi preganjanja, ki bi se mu lahko izognila brez ogrožanja svojih prepričanj, če bi podala vlogo za uveljavitev ugovora vesti na podlagi upoštevanih nacionalnih pravil. Če pa bi ji bilo kot servisnemu osebju onemogočeno uveljavljanje statusa osebe z ugovorom vesti zaradi njenega nasprotovanja ponovni namestitvi v Iraku, dejstvo, da ni vložila prošnje za tak status, ne more kakor koli vplivati na njeno prošnjo za priznanje statusa begunca.

Nazadnje, Bayerisches Verwaltungsgericht München je vprašalo, ali nečastna odpuščanje iz vojske zaradi naložitve zaporne kazni in s tem povezano socialno izobčenje ter neugodnosti pomenijo dejanje preganjanja v smislu Direktive. Generalna pravobranilka je pri obravnavanju tega vprašanja upoštevala, da upravičenost do statusa begunca nastane samo, če je dejanje preganjanja povezano z razlogi za preganjanje. V zvezi s tem vse stranke, ki so Sodišču predložile stališča (tudi A. L. Shepherd), priznavajo, da lahko države naložijo kazni vojaškemu osebju, ki zavrne nadaljnje opravljanje vojaške službe, če njegovo dezertstvo *ne* temelji na veljavnih razlogih prepričanja in pod pogojem, da so kakršne koli kazni in z njimi povezani postopki v skladu z mednarodnimi standardi. V skladu s tem je to vprašanje upošteveno samo, če nacionalni organi sklenejo, da A. L. Shepherd *ni* upravičeno verjel, da tvega storitev vojnih zločinov, če bi bil nameščen v Irak. Postopki pred vojaškimi sodišči in/ali nečastna odpuščanje so z Direktivo jasno zajeti. Vendar mora prosilec izkazati, da so taki ukrepi sami po sebi diskriminatorni ali izvedeni diskriminatorno. Ker A. L. Shepherd v tožbi navaja, da je preganjan zaradi svoje pripadnosti neki družbeni skupini, je pri tej presoji treba preučiti, ali v ZDA obstajajo družbene skupine, ki so primerljive s tisto, za katero A. L. Shepherd trdi, da ji pripada, ali je za njegovo skupino bolj kot za primerljivo skupino verjetno, da bo diskriminirana, in ali je mogoče kakršno koli izkazano razliko v obravnavanju upravičiti. Ob neobstoju kakršnih koli dokazov v spisu, da je taka diskriminacija v tem primeru upoštevana, morajo nacionalni organi za ugotovitev resničnega položaja opraviti temeljito presojo dejanskega stanja in okoliščin.

Prav tako je nemogoče abstraktno reči, ali je morebitni pregon nesorazmeren ali diskriminatoren in ali bi bila verjetna kazen za A. L. Shepherd, če bi bil obsojen dezertstva, nesorazmerna, ter ali bi se torej uporabljala Direktiva. Nasploh je treba pri presoji, ali je pregon ali kaznovanje zaradi dezertstva nesorazmerno, preizkusiti, ali taka dejanja presegajo tisto, kar je potrebno za to, da zadevna država izvršuje svojo legitimno pravico do ohranjanja oboroženih sil. Nazadnje, znova gre za zadeve, o katerih morajo nacionalni organi presojati glede na okoliščine primera.

OBVESTILO: Sklepni predlogi generalnih pravobranilcev za Sodišče niso zavezujoči. Naloga generalnih pravobranilcev je, da Sodišču popolnoma neodvisno predlagajo pravno rešitev zadeve, ki jo obravnavajo. Sodniki Sodišča zdaj začinjajo posvetovanje o zadevi. Sodba bo razglašena pozneje.

OBVESTILO: S predlogom za sprejetje predhodne odločbe lahko sodišča držav članic v zvezi s sporom, o katerem odločajo, Sodišču predložijo vprašanja o razlagi prava Unije ali veljavnosti aktov Unije. Sodišče ne odloči o nacionalnem sporu. Zadevo reši nacionalno sodišče v skladu z odločbo Sodišča. Ta odločba je enako zavezujoča za druga nacionalna sodišča, ki obravnavajo podoben problem.

Neuradni dokument za medije, ki Sodišča ne zavezuje.

[Celotno besedilo](#) sklepa je objavljeno na spletni strani CURIA na dan razglasitve.

Kontaktna oseba: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Posnetki s predstavitve sklepnih predlogov so dostopni na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

www.curia.europa.eu